Hz. PEYGAMBER'İN ÇOCUKLARLA VE GENÇLERLE MÜNASEBETİ

Akra' b. Hâbis, Temîm kabilesinin reislerindendi ve Araplar arasında önemli bir mevkiye sahipti. Câhiliye döneminde ortaya çıkan anlaşmazlıklarda hakemlik yapardı ve elinden geldiğince adaletle hükmederdi. Mekke'nin fethinden önce Müslüman olan Akra',[1] elinden geldiğince İslâm'ı öğrenmeye çalışıyordu. Peygamber Efendimize söylediği bir söz onun, çocuklara karşı sevecen davranma ve küçüklere merhamet gösterme konularında eksikliklerinin olduğunu gösteriyordu.

Akra' bir gün Resûlullah'ı, torunu Hasan'ı öperken görmüş, "Benim on çocuğum var. Onlardan hiçbirini öpmedim." demişti. Rahmet Peygamberi bunun üzerine,

" إِنَّهُ مَنْ لاَ يَرْحَمْ لاَ يُرْحَمْ " *"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."*[1] buyurmuş ve bu yanlışını düzeltmesi gerektiğini ima etmişti. Çünkü Allah Resûlü'nün benimsediği en önemli prensiplerden biri, küçüklere sevgi ve şefkat göstermekti.[3]

Hz. Peygamber, çocukları çok severdi. Zira o, âlemlere rahmet olarak gönderilmişti[4] ve çocuk sevgisi, Allah'ın insana bahşettiği merhamet duygusunun göstergesiydi. Bir bedevî Hz. Peygamber'e gelerek ona, "Sizler çocukları öper misiniz? Biz onları (hiç) öpmeyiz." demişti. Nebî (sav) ona şu anlamlı cevabı vermişti:

أَوَ أَمْلِكُ لَكَ أَنْ نَزَعَ اللَّهُ مِنْ قَلْبِكَ الرَّحْمَةَ

"Allah senin gönlünden merhameti çekip almışsa ben ne yapayım?"[2]

Peygamberimiz, çocuklara olan sevgisini bazen onlara dua ederek,[6] bazen onları kucaklayıp öperek,[7] bazen kucağına oturtarak gösterirdi.[8] Nitekim Üsâme b. Zeyd, Resûlullah'ın (sav) kendisini bir dizine, Hasan'ı da öbür dizine oturtup, onları bağrına bastığını ve onlar için şöyle dua ettini aktarmıştır:

اَللَّهُمَّ ارْحَمْهُمَا فَإِنِّى أَرْحَمُهُمَا

"Allah'ım, bu ikisine merhamet et! Ben de onlara merhamet ediyorum!"[3]

Bazen de çocukları bineğine alarak,[10] omuzlarında taşıyarak,[11] yanaklarını okşayarak[12] hatta onlarla şakalaşarak[13]onlarla ilgilenirdi.

---

[1] Müslim, Fedâil, 65, hadis no: 6028.
[2] Buhârî, Edeb,18, hadis no: 5998.
[3] Buhârî, Edeb, 22, hadis no: 6003.

Medineli hanım sahâbîler arasında, dindarlığı, zekası ve cesareti ile meşhur olan Ümmü Süleym, bizzat katıldığı Huneyn Savaşı'ndan sonra, Medine'ye geri dönmüş, orada bir erkek çocuk dünyaya getirmişti.[14] Bebeği diğer oğlu Enes'in kucağına verip Hz. Peygamber'e göndermişti. Allah Resûlü, hurma istemiş ve onu çiğneyip yumuşatarak, bebeğin ağzına koymuştu. Bebek hurmanın tadını alıp dilini, dudaklarını hareket ettirince, *"Ensarın hurmayı sevmesine bakın!"* buyurmuş ve bebeğe Abdullah adını vermişti.[15]

Mekke fethedilince de Mekkeliler çocuklarını akın akın Resûlullah'a getirmeye başlamışlardı. Resûlullah, getirilen çocuklar için bir yandan hayatlarının bereketli olması için dualar ediyor, bir yandan da başlarını okşayarak[16] çocuklara olan sevgisini gösteriyordu.

Şefkat Peygamberi, çocukları bazen bineğine alarak sevindirirdi. Abdullah b. Ca'fer,[17] Üsâme b. Zeyd[18] ve Fadl b. Abbâs,[19] onun, bineğine alıp seyahat ettiği çocuklar, gençler arasındaydı. Resûlullah'ın bu uygulaması, çocukların o kadar hoşuna giderdi ki onun seferden dönüşünü âdeta dört gözle beklerler ve onu karşılamak için yarışırlardı. Resûlullah da çocuklardan birini bineğinin önüne, birini de arkasına alır ve gönüllerini hoş ederdi.[20]

Allah'ın Elçisi bazen de çocukların yanaklarını okşayarak sevgisini gösterirdi. Onun bir dokunuşu, çocuklar için iftihar vesilesi olup unutulmayacak bir kıymete sahipti. Hatta sonraki yıllarda, bu türden hatıralarını başkalarıyla paylaşırlardı.

Abdullah b. Sa'lebe[21] ve Câbir b. Semüre bu şanslı çocuklardandı. Câbir başından geçen o mutlu hatırayı şöyle anlatmıştı: "Resûlullah ile birlikte ilk namazı (öğle namazını) kıldım. Sonra o, ailesinin yanına gitmek üzere çıktı, onunla birlikte ben de çıktım. Yolda onu çocuklar karşıladılar. Onların her birinin yanaklarını teker teker okşamaya başladı. Benim de yanağımı okşadı. Elinde öyle bir serinlik ve hoş bir koku hissettim ki sanki elini attârın (koku satanın) sepetinden çıkarmıştı."[22]

Peygamberimizin çocukların arasına karışıp[23] onlarla çocuk olduğu, şakalaştığı ve oyun oynadığı olurdu. Meselâ, Medine'nin Hazrec kabilesine mensup bir ailenin çocuğu olan Mahmûd b. Rebî', beş yaşında iken Resûlullah'ın, kendilerine ait olan kuyudan çektiği suyu yüzüne püskürttüğüne dair bir hatırasını anlatmaktadır.[24]

Resûlullah'ın çocukları sevmesine ve bu sevgisini göstermesine hiçbir durum engel olmuyordu. İslâm'ın en önemli ibadetlerinden biri olan namazda bile çocuklara olan sevgisini ve ilgisini esirgemeyen Peygamberimiz, bazen kızı Hz. Zeyneb ile Ebu'l-Âs'ın evliliğinden olan kız torunu Ümâme'yi,[25] bazen de diğer kızı Hz. Fâtıma ve Hz.

Ali'nin evliliğinden olan torunları Hasan veya Hüseyin'i[26] omuzunda, sırtında veya kucağında tutarak namaz kılardı. Secdeye gittiği zaman torununu yere bırakır, kalktığı zaman tekrar alırdı.

Namaz kılarken çocuklar onun önünden geçtiklerinde namazına devam eder hatta bazen dizlerinden tutan çocuklar olur ama Resûl-i Ekrem namazını bozmadan tamamlardı.[27] Namaz kıldırırken cemaatin içinde ağlayan bir çocuk sesi duysa dayanamaz, kıraati kısa tutarak namazı bir an evvel bitirirdi.[28] Kendisine mevsimin ilk meyvesi sunulunca bereket duası yapar ve onu orada bulunan en küçük çocuğa ikram ederdi.[29]

Şüphesiz Rahmet Elçisi'nin çocuklarla ilişkisi muhabbet, şefkat ve merhamet üzerine kuruluydu. O,

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيُوَقِّرْ كَبِيرَنَا وَيَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ

"Küçüğümüze merhamet etmeyen, büyüğümüze saygı göstermeyen, iyiliği emredip kötülükten sakındırmayan bizden değildir."[4] buyururken bu hususa dikkat çekiyordu. Peygamber Efendimiz, her ne sebeple olursa olsun çocukların incitilmelerine göz yummazdı.

Nitekim onun amcasının hanımı ve torunu Hasan'ın da süt annesi olan Ümmü'l-Fadl, bir gün ziyarete geldiğinde yanında Hasan'ı da getirmiş ve onu Resûlullah'ın kucağına vermişti. Ne var ki Hasan, dedesinin kucağını ıslattı. Bunun üzerine süt annesi, "Ne yaptın!" dercesine bebeğin omuzuna vurunca Rahmet Peygamberi dayanamamış ve *"Oğlumun canını acıttın! Allah senin hayrını versin!"* buyurmuştu.[31]

Resûlullah, çocuklar yaramazlık yahut hata yaptığında onları azarlamaz, kınamaz, dövmez; uyarır hatalarını düzeltmek üzere onlara yol gösterirdi. Râfi' b. Amr[32] çocukken bir gün ensarın hurmalarını taşlarken yakalanmış ve Allah Resûlü'nün huzuruna getirilmişti. Resûlullah onu derhâl cezalandırmak yerine önce, *"Çocuğum, hurmaları neden taşlıyorsun?"* diye sormuş, o da "Yemek için." diye karşılık vermişti. Bunun üzerine Peygamberimiz,

فَلاَ تَرْمِ النَّخْلَ وَكُلْ مِمَّا يَسْقُطُ فِى أَسْفَلِهَا

[4] Tirmizî, Birr, 15, hadis no: 1921.

“Hurmaları taşlama da altına düşenlerden ye.” buyurarak ona doğruyu öğretmiş, başını okşamış ve “” اللَّهُمَّ أَشْبِعْ بَطْنَهُ *“Allah'ım, onun karnını doyur.”* diyerek dua etmişti.[5]

Küçük yaşlardan itibaren Resûlullah'ın hizmetinde bulunan Hz. Enes'in şu ifadesi, Efendimizin çocuklarla ilişkisini çok güzel özetlemektedir:

خَدَمْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَشْرَ سِنِينَ وَاللَّهِ مَا قَالَ لِى أُفًّا . قَطُّ وَلاَ قَالَ لِى لِشَىْءٍ لِمَ فَعَلْتَ كَذَا وَهَلاَّ فَعَلْتَ كَذَا

“Resûlullah'a on sene hizmet ettim. Vallahi bana bir kez olsun *'Öf!'* bile demedi. Herhangi bir şeyden dolayı, *'Niçin böyle yaptın?'* demediği gibi, *'Şöyle yapsaydın ya!'* da demedi.”[6]

Hz. Peygamber (sav), çocukların kişiliklerine saygı gösterir ve onlara iltifat ederdi. Bu amaçla, bazen oyun oynayan çocuklara selâm verir,[35] bazen onların kıyafetlerini över,[36] bazen de hastalandıklarında ziyaretlerine giderdi.[37]

Çocukların hayata veda etmesi Allah Resûlü'nü bir başka hüzünlendirirdi. Kızı Hz. Zeyneb'in minik oğlu ölmek üzereyken kucağına verildiğinde Rahmet Peygamberi'nin gözlerinden yaşlar dökülüyordu.

Sa'd b. Ubâde, “Yâ Resûlallah! Bu ne hâl?” deyince Peygamberimiz,

هَذِهِ رَحْمَةٌ جَعَلَهَا اللَّهُ فِى قُلُوبِ عِبَادِهِ ، وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ

“Bu, Allah'ın kullarının kalbine koyduğu rahmettir. Allah, kullarından ancak merhametli olanlara merhamet eder.” buyurmuştu.[7]

Aynı şekilde küçük yaşta ölen oğlu İbrâhim için de hüzünlenen Resûlullah, onu bağrına basarak sessizce gözyaşı dökmüş ve

تَدْمَعُ الْعَيْنُ وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ

“Göz yaşarır, kalp hüzünlenir,...” buyurmuştu.[8]

---

[5] Ebû Dâvûd, Cihâd, 85, hadis no: 2622.
[6] Müslim, Fedâil, 51, hadis no: 6011.
[7] Buhârî, Cenâiz, 32, hadis no: 1284.
[8] Müslim, Fedâil, 62, hadis no: 6025.

Peygamber Efendimizin çocuklarla sevgi, şefkat ve iltifat üzerine kurduğu ilişkisi, her aşamasında geleceğin yetişkinine duyulan saygıyı yansıtmakta iken gençlerle iletişimi ise çok daha derin ve etkileyiciydi. Kendilerine has bir ruh hâli içerisinde olan gençler, istek, arzu, heyecan, gurur, şiddet gibi duyguları yoğun biçimde yaşamalarına rağmen, aynı zamanda tecrübesizdirler. Bunu bilen Rahmet Peygamberi, gençlerle ilişkisinde onurlandırıcı, güven verici, cesaretlendirici, akılcı ve ılımlı bir tarz benimsemişti.

Resûlullah, gençlere bir iş verdiği zaman, tecrübesizlikten kaynaklanan ürkekliği yok etmek üzere muhatabına güven verir ve onu cesaretlendirirdi. Hz. Ali genç yaşta Yemen'e kadı olarak görevlendirildiği zaman, genç ve tecrübesiz oluşunu gerekçe göstererek ilk başta çekingen davranmıştı. Bunun üzerine Allah Resûlü, mübarek elini onun göğsüne vurmuş ve

اَللَّهُمَّ اهْدِ قَلْبَهُ وَثَبِّتْ لِسَانَهُ

"Allah'ım, bunun kalbine hidayet ver ve diline sebat ver!" buyurarak duasıyla onu cesaretlendirmiş ve ona bir davada nasıl hüküm vermesi gerektiğini anlatmıştı. Hz. Ali, "Bundan sonra iki kişi arasında hüküm verme konusunda hiç tereddüt etmedim." demişti.[9]

Resûlullah, sadece gençlerin özgüven eksikliklerini gidermekle kalmamış, aynı zamanda çevrenin gençlere karşı güvensizliğini de ortadan kaldırmaya çalışmıştı. Vaktiyle, azatlı kölesi Zeyd b. Hârise'yi genç yaşta olmasına rağmen aralarında ileri yaşta sahâbîlerin de olduğu bir gruba komutan tayin etmişti. Ama ashâbdan bazıları, onun komutanlığı hakkında tereddüt göstermişlerdi.

Sonraları Peygamber Efendimiz, dadısı Ümmü Eymen ile Zeyd'in evliliğinden dünyaya gelen Üsâme'yi Rumlar üzerine gönderilecek bir orduya komutan tayin etmiş ve yine tereddütler baş göstermişti. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem,

إِنْ تَطْعُنُوا فِى إِمَارَتِهِ فَقَدْ كُنْتُمْ تَطْعُنُونَ فِى إِمَارَةِ أَبِيهِ مِنْ قَبْلُ ، وَايْمُ اللَّهِ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لِلإِمَارَةِ ، وَإِنْ كَانَ لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَىَّ ، وَإِنَّ هَذَا لَمِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَىَّ بَعْدَهُ

"Siz şimdi Üsâme'nin kumandanlığı hakkında ileri geri konuşuyorsunuz. Bundan önce babasının kumandanlığı hakkında da konuşmuştunuz. Allah'a yemin ederim ki Zeyd bu göreve nasıl lâyık ve insanların bana en sevimlilerinden idiyse hiç şüphesiz Üsâme

[9] İbn Mâce, Ahkâm, 1, hadis no: 2310.

de babasından sonra bana insanların en sevimlilerindendir."[10] buyurarak hem itirazları susturmuş hem de genç Üsâme'yi cesaretlendirmişti.

Gençlerin yoğun bir duygu değişimi yaşadıklarını bilen Resûlullah, onlarla ilişkilerinde bu durumu dikkate alır; onlara karşı son derece makul ve mutedil davranırdı. Onun ne derece ince ruhlu ve anlayışlı olduğunu gören gençlerin, Allah Resûlü'ne muhabbetleri bir kat daha artardı.

Mâlik b. Huveyris ve arkadaşlarından oluşan bir grup genç, İslâm'ı kabul ettikten sonra memleketlerinden yola çıkarak Medine'ye Hz. Peygamber'i ziyarete gelmişlerdi. Yaklaşık yirmi gün onun yanında kalmışlar ve artık geride kalanları özlemeye başlamışlardı. Resûlullah bu durumu sezmiş, anlayışla karşılamış ve duygularını dile getirmelerine gerek kalmadan,

لَوْ رَجَعْتُمْ إِلَى بِلاَدِكُمْ فَعَلَّمْتُمُوهُمْ

"Memleketinize dönseniz de onlara (öğrendiklerinizi) öğretseniz."[11] diyerek ailelerinin yanlarına dönmelerine izin vermişti.

Genç olmanın belki de en zor taraflarından birinin, karşı cinse duyulan ilgi ve arzu olduğunu bilen Peygamberimiz, gençlere dengeli davranmayı ve sabırlı olmayı tavsiye ederdi. Abdullah b. Mes'ûd'un anlattığına göre o, etrafındaki gençlere şöyle buyurmuştu:

يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ ، فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ ، فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ

"*Gençler! Evlenme imkânı bulanınız evlensin. Çünkü evlenmek, gözü haramdan çevirmek ve iffeti korumak için en iyi yoldur. Evlenme imkânı bulamayanlar da oruç tutsun. Çünkü orucun, kişi için şehveti kesme özelliği vardır.* "[12]

Amcasının oğlu Fadl b. Abbâs evlilik çağına geldiğinde Resûl-i Ekrem, Mahmiye isimli zekât memuru bir sahâbîye, *"Bu gence kızını nikâhla."* buyurarak aracılık etmişti.[44] Veda Haccı'nda bineğinin arkasına aldığı Fadl, yolda gördüğü hanımlara bakınca, mübarek eli ile onun yüzünü öbür tarafa çeviren de Peygamberimiz idi.[45]

---

[10] Buhârî, Meğâzî, 88, hadis no: 4469.
[11] Buhârî, Ezân, 49, hadis no: 685.
[12] Buhârî, Nikâh, 3, hadis no: 5066.

Hz. Peygamber, gençlik hevesleri konusunda delikanlılardan sadır olabilecek aşırılıkları, onları kırmadan, incitmeden, küçük düşürmeden engeller ve yanlışını görmesine yardımcı olurdu. Bir defasında, nefsine hâkim olamayıp artık zina etmek istediğini belirten bir delikanlı, Peygamberimize gelerek İslâm'ın haram kıldığı bu fiili işlemek için izin istemişti.

Sahâbîler hemen onu susturmaya kalkışmışlardı. Ancak Resûlullah onlara müsaade etmemiş, genci yanına oturtmuş ve sırasıyla ona annesiyle, kızıyla, kız kardeşiyle, halasıyla ve teyzesiyle bir başkasının zina etmesine razı olup olmayacağını sormuştu. Genç her seferinde, “Hayır.” cevabını vermiş ve Resûlullah da her seferinde diğer insanların da buna razı olmayacağını sakin bir dille anlatmıştı. Sonra

اَللَّهُمَّ اغْفِرْ ذَنْبَهُ وَطَهِّرْ قَلْبَهُ وَحَصِّنْ فَرْجَهُ

“Allah'ım, bu gencin günahını bağışla, kalbini temizle, ırzını koru!”[13] diye dua etmiş ve delikanlı bu niyetinden vazgeçmişti.

Güç, heyecan ve kuvvetin zirvede olduğu bu dönemde, tecrübesizlik gençleri tehlikeli girdaplara sokabilir. İşte Resûlullah güçlü iradesiyle bu fırtınaya dayanıp harama düşmeyen genci, Allah'ın kendi (arşının) gölgesinden başka hiçbir gölgenin (himayenin) bulunmadığı kıyamet gününde gölgelendireceği (himaye edeceği) yedi kişiden biri olarak saymıştır.[47]

Nebî (sav), iffetini koruyan, Allah karşısındaki sorumluluğunun bilincinde ve istikamet üzere olan gençleri, ilâhî azabın karşısındaki engellerden biri olarak tanıtmış ve

لَوْلَا شَبَابٌ خَشَعَ وَشُيُوخٌ رُكَّعَ وَأَطْفَالٌ رُضَّعَ وَبَهَائِمُ رُتَّعَ لَصُبَّ عَلَيْكُمُ الْعَذَابُ صَبًّا

“...Huşû duyan gençler, (namaz kılarak) rükû eden yaşlılar, emzikli bebekler ve otlayan hayvanlar olmasaydı mutlaka başınıza azap yağardı.” buyurmuştur.[14]

Hz. Peygamber, gençlerin terbiyesi ile özel olarak ilgilenmiş, mescidinin yanı başındaki Suffe isimli çardakta, Ebû Hüreyre gibi nice delikanlıya dini öğretmiştir. Efendimizin yanında gençliklerini yaşayan Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Mes'ûd, Abdullah b. Abbâs, Muâz b. Cebel ve Enes b. Mâlik gibi büyük sahâbîlerin, İslâm kültür ve medeniyetinin inşasındaki yerleri tartışılmazdır.

---

[13] İbn Hanbel, V, 257, hadis no: 22564.
[14] Ebû Ya’lâ, Müsned, XI, 287, hadis no: 6402.

Bulduğu her fırsatta gençlere özel tavsiyelerde bulunan Allah Resûlü'nün, Abdullah b. Abbâs'a verdiği öğütlerden biri şöyledir:

يَا غُلاَمُ إِنِّى أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ احْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظْكَ احْفَظِ اللَّهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ وَإِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَاعْلَمْ أَنَّ الأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَىْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلاَّ بِشَىْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ وَلَوِ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَىْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلاَّ بِشَىْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ رُفِعَتِ الأَقْلاَمُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ

“Delikanlı! Sana bazı sözler öğreteceğim: Allah'ı(n hakkını) koru ki Allah da seni korusun. Allah'ı(n hakkını) gözet ki O'nu hep yanında bulasın. Bir şey isteyeceğinde Allah'tan iste. Yardım dileyeceğinde Allah'tan yardım dile. Şunu bilmelisin ki bütün toplum (varlık âlemi) bir konuda senin yararına bir şey yapmak için bir araya gelse ancak Allah yazmışsa sana destek verebilirler. Yine (bütün toplum) sana zarar vermek için bir araya gelse ancak Allah yazmışsa sana zarar verebilirler. Zira kalemler kaldırılmış, sayfalar kurumuştur.”[15]

Sonuç olarak diyebiliriz ki Allah Resûlü, peygamberlik görevi gereği, cinsiyet ve yaş ayrımı yapmaksızın toplumun her ferdi ile yakından ilgilenmiş, bu bağlamda çocuklarla sevgi, gençlerle samimiyet dolu bir ilişki geliştirmiştir. Bir çocuğun aslında geleceğin yetişkini olduğu, bir gencin ise, vahyin en taze muhatabı olduğu düşünüldüğünde, onların ne kadar kıymetli oldukları anlaşılacaktır.

Peygamberimiz çocuk ve gençlerin geleceğin sorumluluğunu yüklenebilecek nitelikte yetişmesi için hassasiyet göstermiş; merhamet ve muhabbete doymuş bir çocuk, yeryüzünün halifesi olduğunun şuuruna ermiş bir genç, kısacası eşref-i mahlûkât olan bir “insan” yetiştirmek için gayret etmiştir.

[15] Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 59, hadis no: 2516.